

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

A Gőgő-Szenke (HUHN20160) különleges természetmegőrzési terület fenntartási terve

Debrecen
2014

Ügyfél

Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság

Együttműködő partnerek

BioAqua Pro Környezetvédelmi Szolgáltató és Tanácsadó Kft.

E-misszió Természet- és környezetvédelmi Egyesület

Vezető szakmai koordinátor

Dr. Magura Tibor

Szakmai koordinátor

Dr. Müller Zoltán

Lesku Balázs

Olajos Péter

Vezető természettudományi szakértő

Dr. Juhász Péter

Vezető agrárgazdálkodási szakértő

Tóth Sándor

Közreműködő szakértők

Juhász Krisztina

Dr. Forgács Zoltán

Lukács Attila

Mizsei Edvárd

Dr. Tóth Balázs

Dr. Gulyás Gergely

Ez a dokumentáció a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény értelmében szerzői jogvédelem alatt áll. A dokumentáció nyilvános, a megfelelő hivatkozások mellett szabadon felhasználható és terjeszthető!

Tartalomjegyzék

I. Natura 2000 fenntartási terv	5
1. A terület azonosító adatai	6
1.1. Név	6
1.2. Azonosító kód	6
1.3. Kiterjedés	6
1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek	6
1.5. Érintett települések	6
1.6. Egyéb védetség kategóriák	6
1.7. Tervezési és egyéb előírások	7
2. Veszélyeztető tényezők	8
3. Kezelési feladatok meghatározása	10
3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése	10
3.2. Kezelési javaslatok	10
3.2.1. Élőhelyek kezelése	11
3.2.2. Élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztés	20
3.2.3. Fajvédelmi intézkedések	21
3.2.4. Kutatás, monitorozás	21
3.2.5. Mellékletek	22
3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében	22
3.3.1. Agrártámogatások	23
3.3.2. Pályázatok	23
3.3.3. Egyéb	23
3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja	23
3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök	23
3.4.2. A kommunikáció címzettjei	23
3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel	27
II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció	29
1. A tervezési terület alapállapot jellemzése	30
1.1. Környezeti adottságok	30
1.1.1. Éghajlati adottságok	30
1.1.2. Vízrajzi adottságok	31
1.1.3. Talajtani adottságok	31
1.2. Természeti adottságok	31
1.2.1. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek	33
1.2.2. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok	34
1.2.3. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok	34
1.2.4. A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok	37
1.3. Területhasználat	37
1.3.1. Művelési ág szerinti megoszlás	37
1.3.2. Tulajdoni viszonyok	38
1.3.3. Területhasználat és kezelés	38
2. Felhasznált irodalom	41
3. Térképek	42

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Gögő-Szenke különleges természetmegőrzési terület (KTT)
--------------------------------	---

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUHN20160
---------------------------------------	-----------

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	72,61 ha
---------------------------------------	----------

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1. Jelölő élőhelyek

A Natura adatlapon nem szerepel jelölő élőhely.

1.4.2. Jelölő fajok

- réti csík (*Misgurnus fossilis*)
- lápi póc (*Umbra krameri*)
- szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*)

1.5. Érintett települések

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye: Fehérgyarmat, Jánkmajtis, Nagyszekeres, Penyige, Zsarolyán

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészeletről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

Típus	Kód	Név	Kiterjedés	Védetté nyilvánító jogszabály száma
„Ex lege” láp	HNL227	Gögő-Szenke	71,08 ha	1996. LIII. tv. a természet védelméről
„Ex lege” láp	HNL075	Penyigei Gögő-Szenke	29,76 ha	1996. LIII. tv. a természet védelméről

A tervezési terület az Országos ökológiai hálózat magterület övezetének (50%) és ökológiai folyosó övezetének (50%) egyaránt része.

Helyi jelentőségű védett természeti terület: a tervezési területen található a Nagyszekeresi Gögő-Csatorna, mely helyi védettséget élvez, kiterjedés: 5,8918 ha (törzskönyvi szám: 14/44/TT/01, hatályba lépés éve: 2001)

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

A tervezési területre természetvédelmi kezelési terv nem vonatkozik.

1.7.2. Településrendezési eszközök

- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye közgyűlésének 19/2011 (XII.1.) önkormányzati rendelete Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye Területrendezési terve elfogadásáról

- Fehérgyarmat Város Képviselő-testülete 16/2007. (X.1.) rendelete Fehérgyarmat Város Helyi Építési Szabályzatáról

- Jánkmajtis Község Önkormányzata Képviselőtestületének 7/2006. (VI.5.) rendelete a Helyi Építési Szabályzatról és a Szabályozási Tervek elfogadásáról.

- Zsarolyán Község Önkormányzata Képviselő-testületének 9/2005. (VI.10.) rendelete a Helyi Építési Szabályzat elfogadásáról

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

- **Körzeti erdőterv:** Szatmár-Nagyecsed körzet.

(korábban Szatmár-beregi erdészeti tervezési körzet, a lejárt erdőterv érvényessége: 2004.01.01.-2013.12.31.)

A Szatmár- Nagyecsed erdészeti tervezési körzet erdőtervének elkészítési határideje: 2015.12.31.

A köztes időszakra az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. Törvény 113. § (17) bekezdése vonatkozik.

1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

I/5. Szabolcs-Szatmár-beregi apróvadás körzet vadgazdálkodási terve. **Érvényes:** 2014-ig. (Készítést az Országos Vadgazdálkodási Adattár koordinálta.)

Nagyszekeresi Diana Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 15-855010-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. **Érvényes:** 2017-ig. Kelt: 2006. december 15. Jóváhagyta: Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

Szenke-tó (víztérkód: 002080). Horgászati hasznosító: Halborétum Halgazdálkodási Kft., Penyige

1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv

Felső-Tisza alegység vízgyűjtő-gazdálkodási terve – Közreadta a FETIKÖVIZIG és a Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság, 2010 áprilisában. Esedékes felülvizsgálat éve: 2015.

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H = magas, M = közepes, L = alacsony)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
H01	Felszíni vizek szennyezése	M	10	Szivárványos ökle (<i>Rhodeus sericeus amarus</i>): A faj kizárólag a Penyigei-tározó térségében fordult elő. Itt a település közelsége miatt a vízszennyezés állandó kockázati tényező.
I01	Idegenhonos inváziós fajok jelenléte	M	20	Lápi póc (<i>Umbra krameri</i>): az amurgéb (<i>Percottus glenii</i>) a lápi póc vetélytársa, mivel igen hasonló ökológiai igényekkel rendelkeznek (pl.: nagy részben átfedő táplálékbázis, élőhelyigény) és az amurgéb meglehetősen agresszív, a legtöbb ökológiai környezeti tényezőre nézve igen tágtűrésű faj. A faj igen nagy számban van jelen Fehérgyarmat (Penyige) térségében, ami veszélyezteti a lápi póc (<i>Umbra krameri</i>) állományt. Több olyan élőhely ismert hazánkban, ahol az amurgéb térhódításával a lápi póc nagyon megritkult vagy teljesen el is tűnt.
J02.02.01	Üledékkotrás, kitermelés	H	50	<p>Réti csík (<i>Misgurnus fossilis</i>): A vízfolyások és víz elvezető árkok fenntartási munkálatainak része az üledék kotrás, amelynek igénye a Göggő-Szenke tekintetében is felmerülhet. A faj gyakran bújik meg az iszapban (nappal), illetve a teletés szempontjából is fontos az iszap jelenléte. A nagy mértékű üledékkotrás így az állományt veszélyeztetheti. A Göggő-Szenke végig erősen iszapos, így a kotrásának igénye bármikor felmerülhet.</p> <p>Lápi póc (<i>Umbra krameri</i>): a Göggő-Szenke helyenként erősen el van iszapolódva, így a fenntartási munka keretében történő kotrása bármikor felmerülhet, ha az anyagi forrás rendelkezésre áll. A teljes mederkesztszelvényre kiterjedő kotrási gyakorlat a lápi póc állomány szempontjából – különösen Jánkmajtis térségében – kedvezőtlen hatással lenne, várhatóan az állomány jelentős részének közvetlen pusztulásával járna.</p> <p>Szivárványos ökle (<i>Rhodeus sericeus amarus</i>): Az üledék kotrása során a faj szaporodásához nélkülözhetetlen kagylók állománya erősen károsodhat, az egyedsűrűség drasztikusan lecsökkenthet. Kis mennyiségű lágy iszap jelenlétére szükség van a mederaljazaton, mert ez biztosít lehetőséget a</p>

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H = magas, M = közepes, L = alacsony)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
				vízínövényzet megtelepedéséhez, ugyanis a szivárványos ökle alapvetően a növényzet közötti víztér-részeket preferálja, illetve a területre jellemző kagylófajok megtelepedésének is alapvető feltétele a lágy iszap jelenléte.
J02.10	vízi és parti vegetáció kezelése csatornázási célokból	H	50	Réti csík (<i>Misgurnus fossilis</i>), lápi póc (<i>Umbra krameri</i>), szivárványos ökle (<i>Rhodeus sericeus amarus</i>): A faj búvó- és ívőhelye a vízínövényzet, amelynek eltávolítása kedvezőtlen hatással van a fajra. Továbbá, a parti fás vegetáció hiányából következően a nyári időszakban túlzott víz hőmérséklet növekedés léphet fel
K01.02	eliszapolódás, feliszapolódás	H	50	Lápi póc (<i>Umbra krameri</i>): a kiszáradáshoz hasonló problémát okoz a túlzott mértékű iszapodás, ami egyrészt a rendelkezésre álló vízmennyiséget emészti fel (szárazabb időszakban a nyílt víz helyett híg iszap található a területen), másrészt a víz minőségét is kedvezőtlenül befolyásolja.
K01.03	Kiszáradás	M	10	Réti csík (<i>Misgurnus fossilis</i>): A Gögő-Szenke helyenként időszakos víz. A faj bírja az időszakos kiszáradást amennyiben megfelelő mélységű nedves iszap áll rendelkezésre a túléléshez. A hosszan tartó aszály azonban komoly károkat okozhat az állományában.
				Lápi póc (<i>Umbra krameri</i>): A Gögő-Szenke tapasztalataink szerint helyenként időszakos víz. Nagyszekeresen a megépített vízviasztartó műtárgy segíthet az élőhely állapotán, azonban Jánkmajtis térségében a lápi póc egyedeket egy kiszáradó félben lévő szakaszcsontról fogtuk (a mintavételi helyen a maximális vízmélység 10 cm volt). Amennyiben a víz innen eltűnik, várható, hogy a lápi póc állomány megsemmisül.
				Szivárványos ökle (<i>Rhodeus sericeus amarus</i>): A Gögő-Szenke helyenként időszakos víz, a csapadék további csökkenése, az aszály további vízhiányt idézhet elő, ami a víz erőteljesebb felmelegedéséhez, illetve a kiszáradáshoz vezethet.

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

A Gögő-Szenke különleges természetmegőrzési területté nyilvánításakor az élőhelyvédelmi irányelv 4. cikkének (4) bekezdése alapján a terület természetvédelmi célkitűzései meghatározásra kerültek, valamint kiemelésre kerültek egyes jelölő értékek, amelyeket a kezelés során prioritásként kell kezelni. A Natura 2000 területek célkitűzései és prioritásai a területek hivatalos Natura 2000 adatlapjaiban találhatóak.

A területen alapvető természetvédelmi célkitűzés a közösségi jelentőségű jelölő állatfajok állományainak megőrzése, főként a vízgazdálkodáshoz köthető intézkedési javaslatok tényleges megvalósítása révén. További jelentős természetvédelmi célkitűzés a nem jelölő, de a területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelytípusok területcsökkenésének megállítása és állapotuk javítása az erdőgazdálkodáshoz és a vízgazdálkodáshoz köthető intézkedések elősegítésével.

Az erdőgazdálkodás tekintetében a célok elérését a természetközeli állapotú erdők fenntartása és a tájidegen erdők lecserélése, míg a vízgazdálkodás tekintetében a célok elérését a Gögő-Szenke medrében az ökológiai vízigény biztosítása, a fenntartási munkák egyeztetett módon történő kivitelezése, a jó ökológiai és vízkémiai állapot elérése szolgálja. Ezek az intézkedések a közösségi jelentőségű értékek megőrzését, hosszabb távon pedig állományaik megerősítését segítik.

A Gögő-Szenke különleges természetmegőrzési terület gerincét alkotó Gögő-Szenke-főcsatornára vonatkozóan a fentiekkel összhangban az alábbi általános célkitűzések fogalmazhatók meg:

- A meder mentén lehetőség szerint pufferzóna kialakítása, itt vegyszerek használatának megelőzése. A pufferzónában lehetőség szerint gyepesítés és erdősítés megvalósítása.
- A Szenke-tó vízgyűjtőjén lévő szennyezőforrások fokozatos felszámolása, a terhelés mértékének csökkentése.
- Szükség esetén a meder vízpótlásának biztosítása.

3.2. Kezelési javaslatok

A javaslatok és intézkedések alapvetően két nagycsoportba tartoznak, egyrészt a gazdálkodáshoz nem köthető általános javaslatok, amelyeket általánosan területszinten értelmezzünk, de ezek köthetnek csak bizonyos területi egységhez is. Itt jelennek meg a gazdálkodókon túli egyéb érintetteknek szóló (beruházók, fejlesztők, területrendezők, vállalkozók: ipari, turisztikai), a területhasználatra vonatkozó elvek, a kritikus pontok azonosításával (egyres tevékenységek korlátozás nélkül, feltételekkel vagy egyáltalán nem végezhetők, bizonyos irányú fejlesztések nem kívánatosak).

Az intézkedések második csoportját a gazdálkodáshoz köthető kezelési javaslatok adják.

Az adott Natura 2000 területre vonatkozó specifikus természetvédelmi célkitűzések eléréséhez a terület egyes részei eltérő kezelést igényelnek, figyelembe véve az ott előforduló élőhelyeket, fajokat, és az ott jellemző gazdálkodási formákat. A kezelési és részben az élőhely-rekonstrukciós és fejlesztési javaslatokat ezért a Natura 2000 terület egyes lehatárolt részegységeire, az úgynevezett kezelési egységekre (KE) vonatkozóan rendszerezi a fenntartási terv (a kezelési egységek térbeli elhelyezkedését a 3.2.5. melléklet térképei mutatják be). Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok, valamint a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírás-javaslatok, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához.

Az egyes kezelési egységekre nem vonatkoztatható élőhely-rekonstrukciós, fajvédelmi, kutatási és monitorozási javaslatokat a 3.2.2. - 3.2.4. fejezetben tárgyalja a fenntartási terv.

3.2.1. Élőhelyek kezelése

A kezelési javaslatok esetében élesen el kell választani a kötelező jellegű, jogszabályban előírt korlátozásokat, illetve az önkéntes vállalásokat. A 275/2004 (X. 8.) Kormányrendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek előírás-javaslatok, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírás-javaslatok a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programon keresztül, önkéntes vállalás formájában válhat csak kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.

3.2.1.1. A terület egészére megfogalmazott általános kezelési javaslatok

A Gögő-Szenke különleges természetmegőrzési terület gerincét a Gögő-Szenke-főcsatorna alkotja. A területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek, alapvetően a Gögő-Szenke-főcsatornához kapcsolódó vizes élőhelyek. A terület közösségi jelentőségű jelölő fajai, ill. az egyéb előforduló közösségi jelentőségű fajok jellemzően ezen vizes élőhelyekhez kötődnek. Az általános célkitűzésekkel összhangban a Gögő-Szenke-főcsatornára vonatkozóan az alábbi általános kezelési javaslatok fogalmazhatók meg:

- A közösségi jelentőségű halfajok, különösen a lápi póc és a réti csík élőhelyének, valamint az itt található érzékeny úszóláp vegetáció megőrzése és fejlesztése érdekében: adventív plankton- és növényevő halak (busák, amúr) állományának fokozatos teljes felszámolása.
- Az úszólápok teljes háborítatlanságának biztosítása. Az úszólápfoltok bolygatásával, ill. a bolygatás következtében fellépő esetleges degradációval a „Természetes disztróf tavak és tavacskák (3160)” nem jelölő, de a területen előforduló és jelentős természeti értéket képviselő élőhelytípus állapota és területi kiterjedése változhat negatív irányba. Stégek építésének szabályozása és korlátozása. A mesterséges létesítmények megbontják a természetes szegélyvegetációt, ill. a vegetációs egységek folytonosságát, fokozzák a széttagoltságot, ill. helyfoglalásukkal potenciálisan csökkentik a természetközeli állapotú közösségi jelentőségű élőhelytípusok kiterjedését, ill. az ezek kialakulására rendelkezésre álló teret.
 - Vegyszeres (vízi) növényzetirtás mellőzése. A területen előforduló nem jelölő közösségi jelentőségű élőhelytípusok védelme érdekében mindenképpen javasolt a vegyszeres növényzetirtás mellőzése, hiszen a vegyszeres kezelés hatására elpusztulnak azok a hínárnövények is, melyek a „Természetes eutróf tavak Magnopotamion vagy Hydrocharition növényzettel (3150)”, ill. a „Természetes disztróf tavak és tavacskák (3160)” élőhelytípusokat alkotják, ill. ezen élőhelytípusok struktúrájának meghatározása szempontjából meghatározóak, ill. a közösségi jelentőségű jelölő halfajok [pl.: szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*), lápi póc (*Umbra krameri*)] számára alapvető fontosságú búvóhelyet, táplálkozóhelyet jelentenek.

3.2.1.2. Kezelési egységek

A Gögő-Szenke Natura 2000 területen az előforduló élőhelyek, fontosabb fajok és gazdálkodási módok alapján 6 kezelési egység lehatárolása indokolt, amelyek térképi megjelenítését a 3.2.5 mellékletek fejezet mutatja be. A kezelési egységek lehatárolása a 2013-ban tapasztalt természeti adottságok alapján történt, 1:10.000 alapléptékben. A térképi lehatárolás léptékét figyelembe véve a kezelési egységek határai (különösen nem mesterséges vonalat, pl. szántó, csatorna határ követő egy-

ségek esetén) nem szigorúan véve rögzítettek, hanem 10-20 méteres átmeneti sávban értelmezhetők. A kezelések, beavatkozások gyakorlati tervezésénél emellett figyelembe szükséges venni, hogy a természeti adottságok, élőhelyek spontán változásai miatt a kezelési egységek egymáshoz viszonyított határai megváltozhatnak. A fentiek alapján tehát a kezelési egységek térbeli lehatárolása a fenntartási terv gyakorlati átültetése esetén áttekintő, iránymutató jellegű információnak tekintendő, aminek pontosítását magán a területen, az adott időszak aktuális állapotának megfelelően kell elvégezni.

KE-1 kezelési egység

(1) Meghatározása: Múutak, vasút, hidak, templom épülete, templomkert. Kiterjedésük a teljes területhez képest elenyésző. Jellemző a mesterséges felszín, és az azzal érintkező taposott, tiport, gyomos talajfelszín.

(2) Érintettség vizsgálata

- Á-NÉR élőhelyek: út- és vasúthálózat (U11), kertvárosok, szabadidős létesítmények (U2), telephelyek, roncsterületek és hulladéklerakók (U4)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

Kötelezően betartandó természetvédelmi célú előírások a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező (GY107).
- Erősen fertőzött foltokat sokkoló kaszálással évente legalább háromszor kezelni kell. (GY108).

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

A természetközeli és közösségi jelentőségű élőhelytípusok védelme, területi kiterjedésük megőrzése érdekében javasoljuk, hogy a rendelkezésre álló eszközökkel kerüljük el a kezelési egységhez tartozó beépített és roncsolt területek kiterjedésének és arányának növekedését a Gögő-Szenke különleges természetmegőrzési területen belül..

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési egységbe tartozó területek kezelésével megakadályozható a további gyomosodás. A kezelési javaslatok betartása esetén a degradált területek nem szolgálnak fertőzési gócpontokként.

KE-2 kezelési egység

(1) Meghatározása: A Natura 2000 terület fő részét alkotó meder szegélyein, rézsűkön megjelenő zavartabb gyepek, mocsári magaskórós-fragmentumok, cserjések.

(2) Érintettség vizsgálata

- Á-NÉR élőhelyek: jellegtelen üde gyepek (OB), üde és nedves cserjések (P2a), lágyszárú özönfajok állományai (OD)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

Az érintett gyepek esetén a kötelezően betartandó előírásoknál a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Kizárólag kaszálással történő hasznosítás (GY20).
- A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell (GY28).
- A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező (GY30).

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési egység területén található gyepek, magaskórósok igen kis kiterjedésűek. Kijelenthető, hogy ezek a gypfoltok a Natura 2000 terület kijelölése szempontjából nem jelentősek. Ettől függetlenül kaszálással való fenntartásuk indokolt, mivel ezzel megakadályozható a terület inváziós fajokkal történő esetleges fertőződése. Az ilyen jellegű élőhelyfoltokon a szórtan elhelyezkedő őshonos cserjék és méretes őshonos fák közösségi jelentőségű madárfajoknak szolgálhatnak fészkelőhelyként [pl.: tövisszúró gébics (*Lanius collurio*)], így ezek megőrzése indokolt. A teljes becserjésedés megakadályozása ugyanakkor indokolt, hiszen ezek kis kiterjedésű élőhelyfoltok, melyek fokozzák a terület élőhelyi heterogenitását és jó lehetőséget teremtenek a szegélyélőhelyekhez kötődő fajok megjelenésére. Ezek közé tartozik a fent említett tövisszúró gébics is.

KE-3 kezelési egység

(1) Meghatározása: A Natura 2000 területen található erdők, facsoportok, erdősávok és fasorok. Főképp hazai fajokból álló fasorok, emellett enyhén akácodosó keményfás ligeterdő-fragmentumok, kisebb részben akácok. Nagy részük művelésből kivett területen, magán a Göggő-Szenkefőcsatornával azonosítható ingatlanon helyezkedik el. Részben az Országos Erdészeti Adattárban

nyilvántartott területek, nem védettek. A teljes területhez viszonyítva az erdei élőhelyek kiterjedése jelentősnek mondható, mintegy 50% (34 ha), nagy részük a meder rézsúin található keskeny állomány.

(2) *Érintettség vizsgálata*

- ÁNÉR élőhelyek: keményfás ártéri erdők (J6), őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA), őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők (RB), őshonos lombos fajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők (RDb), akácültetvények (S1), nem őshonos fajok spontán állományai (S6), nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok (S7)
- Natura 2000 élőhelyek: 91F0 - Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*) (a kezelési egységet alkotó élőhelyfoltok egy része sorolható be ebbe a közösségi jelentőségű élőhelytípusba)
- Érintett erdőrészek: Jánkmajtis 28G, 28I, 28F, 28D1, 24A

(3) *Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok*

a) *Kötelezően betartandó előírások*

Mivel a Gögő-Szenke különleges természetmegőrzési területen belül található erdőrészek mind egyike állami tulajdonban van, így nem vonatkozik rájuk az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV.27.) VM rendelet hatálya.

- vonatkozó erdőterv rendelet, körzeti erdőterv [Szatmár- Nagyecsed-i erdészeti tervezési körzet erdőtervének elkészítési határideje: 2015.12.31, így a fenntartási terv készítésének időpontjában még nincs érvényes körzeti erdőterv.

A körzeti erdőterv elkészítéséig a az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. Törvény 113. § (17) bekezdését kell mérvadónak tekinteni.]

b) *Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok*

- Erdészeti szempontból tájidegen fajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése (E05).
- Felújítás táj- és termőhelyhonos fajokkal, illetve faállomány típusal (E51). (Magyarázat: lásd az Élőhelyrekonstrukció és fejlesztési javaslatok címsor alatt)
- Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése (E33).
- Faanyagtermelést nem szolgáló üzemmód fenntartása (E87). (Magyarázat: a kis kiterjedésű, néhány 100 négyzetméteres erdőfoltok esetében javasolt megvalósítani.)

(4) *Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok*

A kezelési egységhez tartozó élőhelyfoltok mind Natura 2000 területen belül fekszenek, így mindenképpen vonatkozik rájuk általános természetvédelmi célkitűzésként a tájidegen fajok lecserélése hazai fajokra. Alkalmazandó fajok a kocsányos tölgy, magyar kőris, mezei szil, tatárjuhar, mezei juhar, szürke nyár, fehér fűz, egybibés galagonya, vadkörte és vadalma. A meglévő idegenhonos fajok kitermelésével párhuzamosan, vagy a kitermelést megelőzően történjék meg a telepítés, hogy a jelenleg minimális kiterjedésű faállományok területe átmenetileg se csökkenjen a jelenlegi szint alá (A célállomány-típusok pontosabb meghatározását lásd a 3.2.2. fejezetben).

(5) *Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat*

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok a kezelési egység területére vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A jelenleg faállománnyal borított terület mintegy harmada (~10 ha) tájidegen fajokból áll. A tájidegen fajok lecserélése hazai fafajokra általános természetvédelmi célkitűzés, ráadásul a terület egy része közösségi jelentőségű erdős élőhely [Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*)], ennek kiterjedését lehetne növelni.

A fásszárú vegetációból álló szárazföldi pufferező sáv már 10-15 méter széles sáv esetén is hatékonyan képes csökkenteni a környező területekről érkező diffúz terhelés mértékét, így közvetve a tápanyagterhelés csökkentésén és a vízminőség javításán keresztül ha a jelölő fajokra [pl.: az alacsony hozzáférhető növényi tápanyagkoncentrációval jellemezhető lápi karakterű víztereket kedvelő lápi pócra (*Umbra krameri*)].

KE-4 kezelési egység

(1) Meghatározása: két nagyon kis kiterjedésű elszántott folt tartozik ide, egy gyümölcsös és egy szántó szegélye, mindkettő kivett művelési ágú területen (Jánkmajtis 05 hrsz).

(2) Érintettség vizsgálata

- ÁNÉR élőhelyek: egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák (T1), intenzív szőlők, gyümölcsösök és bogyós ültetvények (T7)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett (SZ19).
- Totális gyomirtó szerek használata nem engedélyezhető a területen (SZ24).
- Őshonos fajokból álló fasorok, facsoportok, szoliter fák, cserjefoltok telepítése (SZ74).

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Javasoljuk az elszántott kicsi szegélyterületeken a szántó és a gyümölcsös szegélyének felhagyását (esetleg kimérés után) és a vele érintkező erdősült területhez hasonló őshonos facsoport (fehér nyár, magyar kőris) telepítését. A kivitelezést mintegy 10 méter széles sávban, facsometék szórt hálózatban történő kézi ültetésével javasoljuk elvégezni.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

Amíg a javasolt felhagyás nem történik meg, a szántókon szükséges az érintkező területek állapotának romlása érdekében az önkéntesen vállalható előírások betartása. Az elszántott területrészeken az eredeti területhasználat visszaállítását tartjuk szükségesnek. A kezelési egység területének természetessége a fejlesztési javaslatok figyelembe vétele esetén javulni fog (az elszántások várhatóan erdő-södnek).

KE-5 kezelési egység

(1) Meghatározása: A Gögő-Szenke É-i, duzzasztott szakasza, a penyigei Szenke-tó medre, melyhez hozzátartozónak tekintjük a magas vízállás által kijelölt partvonalától befelé a meder hossztenge-lye felé eső élőhelysávot.

(2) Érintettség vizsgálata

- ÁNÉR élőhelyek: álló- és lassan áramló vizek hínárnövényzete (Ac), nem tözegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások (B1a), fűzlápok (J1a), taposott gymmnövényzet és ruderalis iszapsnövényzet (OG), állóvizek (U9)
- Natura 2000 élőhelyek: természetes eutróf tavak *Magnopotamion* vagy *Hydrocharition* növényzettel (3150), iszapos partú folyók részben *Chenopodion rubri*, és részben *Bidention* növényzettel (3270)

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok

Haltelepítés: A Szenke-tó horgászati hasznosítás alatt álló víztest. Javasoljuk az idegenhonos halfajok telepítésének teljes mellőzését, ill. az idegenhonos halfajok állományainak lehetőség szerinti visszaszorítását, ill. javasoljuk, hogy a halak állománysűrűsége 150-200 kg/ha értéktől nagyobb nem legyen még az esetleges telepítések eredményeként sem.

Horgászati hasznosítással kapcsolatos egyéb kezelési javaslatok: Javasoljuk, hogy a meder partvonalán mentén a horgász helyek sűrűsége ne haladja meg a 100 m partszakasz/20 m horgász hely arányt. A meder természetvédelmi szempontból legértékesebb élőhelyfoltjait jelentő úszólápokon, ill. úszógyepeken, valamint azok 30 méteres körzetében nem lehet horgász helyet kialakítani.

Növényi tápanyagterhelés mértékének csökkentése: A javasoljuk a vízminőségi problémákat okozó, a rendelkezésre álló információk alapján főleg diffúz forrásból, ill. esetleges illegális pontszerű szennyezőforrásokból származó növényi tápanyag-, elsősorban foszforterhelés mértékének csökkentését.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező (GY26). (Magyarázat: a meder szegélyéből javasoljuk az adventív cserje- és fafajok [gyalogakác (*Amorpha fruticosa*), zöld juhar (*Acer negundo*), amerikai kőris (*Fraxinus pennsylvanica*)] eltávolítását.)
- Idegenhonos halfajok visszaszorítása kötelező, idegenhonos halfaj telepítése tilos (V19). (az idegen honos halfajokkal, ill. a horgász helyek kialakításával kapcsolatos kezelési javaslatokat fentebb, a „Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok” címsor alatt fejtjük ki részletesen a haltelepítés, ill. a horgászati hasznosítással kapcsolatos egyéb kezelési javaslatoknál)

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok a kezelési egység területére vonatkozóan nem merülnek fel.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

Haltelepítés: Az idegenhonos halfajok előretörésével a víztest halállományának természetessége csökken, a víztest ökológiai minőségi állapota az adott víztest referencia állapotához viszonyítva kedvezőtlen irányba változik. Az idegenhonos halfajok a legtöbb esetben igen erős kompetíciós képességgel bíró, széles toleranciaspektrumú fajok, melyek megjelenése és állományainak megerősödése a legtöbb esetben őshonos halfajok visszaszorulását, állományaik egyedsűrűségének csökkenését vonja maga után, így kedvezőtlen hatással van a közösségi jelentőségű jelölő fajok [pl.: réti csík (*Misgurnus fossilis*), lápi póc (*Umbra krameri*) és szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*)] állományára is. Az őshonosnak tekintett pontyfélék 150-200 kg/ha mennyiséget meghaladó jelenléte sajnos drasztikus mértékben lecsökkenti a 3150 kóddal jelölt (Természetes eutróf tavak Magnopotamion és Hydrocharition növényzettel) közösségi jelentőségű élőhelytípus kiterjedését, mely élőhelytípus előfordulása alapvető feltétele a fentiekben példaként említett jelölő halfajok [réti csík (*Misgurnus fossilis*), lápi póc (*Umbra krameri*) és szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*)] önfenntartó állományainak kialakulásához.

Horgászati hasznosítással kapcsolatos egyéb kezelési javaslatok: A horgászhelyek kialakítása megbontja a holtmeder szárazföldi szegélyvegetációjának folytonosságát, ill. szerkezetét, ill. a holtmeder litorális régiójában található emerz mocsárinövényzet, ill. hínárvegetáció folytonosságát. Ezzel összefüggésben a horgászhely kialakítás mindenképpen degradációt von maga után, maguk a horgászhelyek pedig degradált partszakasznak tekinthetők, melynek kedvezőtlen hatása megmutatkozik a litorális régióhoz kötődő állatfajok előfordulási mintázatában is.

Növényi tápanyagterhelés mértékének csökkentése: A magas hozzáférhető növényi tápanyagtartalom következtében, megfelelő fényellátottság esetén az algák tömegesen elszaporodhatnak a vízterben. Ilyen esetben nyár végi- kora őszi időszakban vízvirágzás is előfordulhat, minek következtében szélsőségesse válik a víztest oxigénháztartása és hajnali időszakban az alacsony oxigéntartalom következtében halpusztulás következhet be, mely érintheti a jelölő halfajok közül például a szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*) állományát. Potenciális veszélyforrás lehet, hogy a foszforterhelés miatt a növények számára felvehető nitrogén/foszfor arány lecsökken, akár tartósan 2 alá süllyed és a Gögő-Szenke relatíve nitrogénhiányossá válik. Ez azt jelenti, hogy a növények azért nem tudnak tovább szaporodni, mert a nitrogén válik a növekedés limitáló tényezőjévé. Ilyen esetben reális esélye van annak, hogy a gyakorlatilag korlátlan nitrogénforrást jelentő légköri nitrogén megkötésére képes, így a víz oldott növények által felvehető nitrogén-ellátottságától nem függő kékalgák (cyanobaktériumok) kezdenek el rendkívül gyors mértékben szaporodni. A kékalgák tömegprodukcója által okozott „vízvirágzás” több veszélyforrást is hordoz magában (pl. cianotoxin mérgezés).

KE-6 kezelési egység

(1) **Meghatározása:** a Gögő-Szenke medre a Szenke-tavon kívül. Ide tartozik a Szenke-tó alvize, illetve a tótól D-re eső szakasz egészen a Natura 2000 terület D-i végéig. Egy része mesterséges meder, de nagyobb része természetes (talán valamikori Szamos fattyú-) mederben kimélyítéssel létrehozott rész.

(2) **Érintettség vizsgálata**

- Á-NÉR élőhelyek: lápi hínár (A24), álló- és lassan áramló vizek hínárnövényzete (Ac), nem tűzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások (B1a), harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet (B2), nem zsombékoló magassásrétek (B5), fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál (BA), fűzlápok (J1a), taposott gyomnövényzet és ruderalis iszapnövényzet (OG)
- Natura 2000 élőhelyek: természetes eutróf tavak *Magnopotamion* vagy *Hydrocharition* növényzettel (3150), természetes disztróf tavak és tavacskák (3160), iszapos partú folyók részben *Chenopodium rubri*, és részben *Bidention* növényzettel (3270)

(3) **Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok**

Vízkivétele: Mivel a térség gazdálkodási szerkezetéből adódó potenciális vízigény várhatóan alapvetően öntözési célú vízigény, mely esetében a kitermelés általában egybe esik a vízfolyások kisvízes időszakával, ezért előfordulhat, hogy a potenciális vízkivételel terhelt érintett Gögő-Szenke szakasz aktuális vízhozama nem éri el az ökológiai vízigény mennyiségét. Ez maga után vonhatja például a vízhőmérséklet túlzott megemelkedését és az oldott oxigéntartalom csökkenését, ill. a mezőgazdasági területek felől a talajvízen keresztül érkező diffúz terhelés mértékének aktuális fajlagos (vízhozamra vetített) növekedését. A kedvezőtlen változások mértéke túllépheti a jelölő halfajok környezeti optimumtartományát, ami az egyedsűrűség csökkenéséhez vezethet. Emiatt szükséges az ökológiai vízigény meghatározása és ehhez kapcsolódóan az ökológiai vízigény biztosítása érdekében szükség esetén a vízkivételek korlátozása.

Partkezelés: A középvízi meder szegélyében a meder hossz-szelvényének jelentős részében cserjés-szegélyvegetáció található. A partkezelési munkák során javasoljuk ennek legalább részleges meghagyását, illetve azokon a partszakaszokon ahol a jelenlegi fás-cserjés szegélyvegetációban nincs idős fa, ott egy-egy fűz-nyár-, kőris- tölgyfa kiválasztásával és meghagyásával, ill. közvetlen környezetében (2-3 m) a fás-bokros vegetáció ritkításával 50-60 méterenként egy-egy idős őshonos fa felnövését tegyék lehetővé a meder szegélyében, melyek gyökérzete bele lóg a középvízi mederbe.

Kotrás, üledéktermelés: A középvízi meder jelenlegi állapotában jellemző az üledékfelhalmozódás. A jelenlegi rendszeres fenntartási munkáknak ugyan nem része a rendszeres kotrás, de az üledékfelhalmozódás előrehaladtával várható a vízügyi kezelő részéről a meder vízszállító kapacitásának megőrzése érdekében az üledék kitermelésre vonatkozó igény.

A teljes keresztmetszetében emerz mocsári növényzettel benőtt hosszabb mederszakaszok részleges kotrás természetvédelmi szempontból is kedvező. Az alábbi feltételek betartásával végzett fenntartási jellegű kotrási munkálatokkal növelhető az érintett mederszakasz élőhelyi szintű diverzitása.

Javasolt időbeli korlátozás: A kotrási, üledékeltávolítási munkálatok kivitelezése szempontjából élővilágvédelmi szempontból javasolható időpont a július 15.-november 01. közötti időszak.

Javasolt térbeli korlátozás: A kotrási, üledékeltávolítási munkálatok kivitelezése során javasoljuk, hogy kerüljön meghatározásra egy kivitelezési oldal, mely a későbbiekben is fenntartási oldalként funkcionálhat, ill. a másik oldal legyen un. ökológiai oldal, melynek fő szerepe, hogy élőhelyet biz-

tosítson a vízfolyás és a vízfolyást kísérő növényzet, valamint a hozzá kapcsolódó életközösség számára, ezáltal biztosítsa, hogy a középvízi meder ökológiai folyosó és magterület funkcióját ellássa a fenntartási jellegű munkák ellenére is. A kivitelezési oldalon a kisvízi medret kísérő magasabb rendű növényzet különös tekintettel a kivitelezést akadályozó fásszárú vegetációra eltávolításra kerül, ill. eltávolításra kerül a középvízi meder keresztshelvényének kivitelezési oldal felé eső 50%-ából az üledék, ill. az emerz mocsári- és hínárnövényzet. Ezzel szemben javasoljuk, hogy a kivitelezési oldallal szemközti ökológiai oldalon a kisvízi medret kísérő szegélynövényzet, valamint a középvízi meder keresztshelvényének kivitelezési oldal felé eső 50%-ában az üledék, ill. az emerz mocsári- és hínárnövényzet változatlan formában kerüljön megőrzésre.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

A kezelési egységre vonatkozóan nem adhatók meg önkéntesen vállalható előírások.

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok a kezelési egység területére vonatkozóan nem merülnek fel.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

Vízkiwétel: Mivel a kiadott vízkiwételi engedélyek nagy része öntözési célú vízkiwételi engedély és az öntözővízigény általában egybe esik a vízfolyások kisvízes időszakával, ezért az engedélyekben szereplő vízkiwételi volumenek maximális kihasználása esetén előfordulhat, hogy az vízfolyás-szakasz aktuális vízhozama nem éri el az ökológiai vízigény mennyiségét. Ez maga után vonhatja például a víz hőmérséklet túlzott megemelkedését és az oldott oxigéntartalom csökkenését, ill. a szennyvízbevezetések aktuális fajlagos terhelésének növekedését. A kedvezőtlen változások mértéke túllépheti a jelölő halfajok [pl: szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*)] környezeti optimumtartományát, ami az egyedsűrűség csökkenéséhez vezethet.

Partkezelés: A középvízi meder szegélyében növvő idős fák árnyékoló hatásukkal megbontják a mocsári növényzet folytonosságát, teret engedve nyílt vízfelületek kialakulásának. A meder szegélyében növvő idős, odvas fák a gyökérzetükkel és a gyökérzetük között kialakítható üregekkel jó rejtőzködési lehetőséget biztosítanak számos állatfaj, például a közösségi jelentőségű vidra (*Lutra lutra*) számára.

Kotrás, üledékkitermelés: A mederben található üledék kitermelésével együtt a mederből eltávolításra kerül az üledékben gyökerező mocsárinövényzet és hínárnövényzet túlnyomó része, ill. a nem gyökerező hínárnövényzet jelentős része is. Az üledékkel és a növényzettel párhuzamosan fizikailag sérül, ill. eltávolításra kerül a mederből a bentikus (az aljzat felszínéhez és legfelső rétegéhez kötődő) életformátípusú, ill. a metafitikus (a mocsári- és hínár növényzettel benőtt élőhelytípushoz kö-

tődő) életformatípusú fajok állományainak nagy része. Egy teljes keresztmetszelvényt érintő mederkotrás követően a meder még legalább 2-3 évig nem lesz alkalmas élőhely a különböző növényállományokhoz kötődő fajok állományai számára. Ezek közé a fajok közé tartoznak a Gögő-Szenke különleges természetmegőrzési terület mindhárom jelölő halfaja, a réti csík (*Misgurnus fossilis*), a lápi póc (*Umbra krameri*) és a szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*) is. A javasolt időbeli korlátozás betartása esetén elkerülhető az érintett élőhelyek (pl.: mocsárinövény-állományok) fészkelő madárfaunájának [pl.: nádirigó (*Acrocephalus arundinaceus*), törpegém (*Ixobrychus minutus*)] közvetett és közvetlen zavarása; a mederben a fiatal halivadékok érintettsége csökkenthető, hiszen idősebb korban jobban képesek elkerülni a veszélyforrásokat; elkerülhető a kétéltűek [pl: a közösségi jelentőségű vöröshasú unka (*Bombina bombina*), vagy a hazai védettséget élvező mocsári béka (*Rana arvalis*)] szaporodási időszaka, mellyel csökkenthető a várható közvetlen pusztulás mértéke; ill. elkerülhető az üledék felszínén ill. annak felső rétegében telelő kétéltű és halfajok téli nyugalmi periódusa, mellyel szintén csökkenthető a várható pusztulás mértéke. A középvízi meder keresztmetszetének 1/2-én a kivitelezési oldallal szemközti ökológiai oldal mentén érintetlenül maradó üledék, ill. hínárnövényzet és emerz (vízfelszín fölé emelkedő) mocsári makrovegetáció menedéket nyújt az érintett életközösséget alkotó fajpopulációk közöttük a három jelölő halfaj populációi [réti csík (*Misgurnus fossilis*), lápi póc (*Umbra krameri*) és szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*)] legalább 50%-ának, melyek így túlélnek a kivitelezési munkálatokat és azt követően várhatóan 3-4 vegetációs perióduson belül újra teljesen benépesítik a kisvízi medret.

Ugyanakkor a teljes keresztmetszetében emerz mocsárinövényzettel, főleg homogén nádas állományokkal benőtt mederszakaszok esetében természetvédelmi szempontból is kedvező a javasolt térbeli és időbeli korlátozások betartásával elvégzett részleges kotrás, hiszen az így felnyitott mederben újra megjelennek a nyíltvízes és hínaras élőhelyfoltok és sávok. A különböző élőhelytípusok zonációjával jellemezhető mederszakasz kedvezőbb életfeltételeket teremt a jelölő fajok és egyéb előforduló közösségi jelentőségű vízi és vízhez kötődő élőhelytípusok számára, mint a természetes eutróf tavak Magnopotamion vagy Hydrocharition növényzettel (3150), a réti csík (*Misgurnus fossilis*), a szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*) és a lápi póc (*Umbra krameri*).

3.2.1.3. *Vízgazdálkodást érintő kezelési előírások*

A vízgazdálkodást érintő, ill. vízgazdálkodáshoz kapcsolható kezelési előírások minden érintett kezelési egység esetében a „Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok” címsor alatt szerepelnek.

3.2.2. *Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés*

A KE-3 kezelési egységhez tartozó élőhelyfoltok mind Natura 2000 területen belül fekszenek, ezért a tájidegen fajokkal történő felújítás helyett fafajcserét javaslunk. Alkalmazandó fafajok a kocsányos tölgy, magyar kőris, mezei szil, tatárjuhar, mezei juhar, szürke nyár, fehér fűz, egybibés galagonya, vadkörte és vadalma. A meglévő idegenhonos fajok kitermelésével párhuzamosan, vagy a kitermelést megelőzően történjék meg a telepítés, hogy a jelenleg minimális kiterjedésű faállományok területe átmenetileg se csökkenjen a jelenlegi szint alá. Az alábbi célállomány megvalósítását javasoljuk:

- A célállomány keményfás ligeterdő jellegű [91F0 - keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*)] élőhelyek kialakítása. A célállomány erdészeti meghatározása: KST-K – kőrises-kocsányos tölgyes.

Az élőhely-rekonstrukciós, fejlesztési lehetőségek előírászerűen a kezelési egységekben (KE), a 3.2.1. fejezeten belül bedolgozva is megjelennek az önkéntesen vállalható kezelési előírások között.

A **KE-4** egység esetében javasoljuk az elszántott kicsi szegélyterületeken a szántó és a gyümölcsös szegélyének felhagyását (esetleg kimérés után) és a vele érintkező erdősült területhez hasonló őshonos facsoport (fehér nyár, magyar kőris) telepítését. Az elszántott területrészekben az eredeti terület-használat visszaállítását tartjuk szükségesnek.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

Az egyes fajokkal kapcsolatosan a fajvédelmi intézkedések főképp élőhelykezelési jellegűek, így beépültek a kezelési egységekre megfogalmazott javaslatok közé.

Kismértékű lokális iszapeltávolítás indokolt lehet a jelölő lápi póc (*Umbra krameri*) védelme szempontjából, annak érdekében, hogy a teljes mértékben eliszapolódott medencékben a víz mennyisége növekedjen, a vízi növényzet megtelepedhessen. Az ilyen módon 1-2 km- enként kialakításra kerülő egy-egy kis kiterjedésű túlmélyített medence aszályos vízhiányos időszakokban, mikor a kisvízi meder jelentős része is kiszárad menedéket nyújthat a jelölő faj populációjának számottevő része számára, így biztosíthatja populáció túlélését. Jó példát jelentenek az ilyen kis refugiális medencékre például az utak keresztezésében elhelyezett átereszek, műtárgyak előterében több helyen megfigyelhető medence jellegű medermélyületek. Ezekben hosszan tartó aszályos időszakokban sok egyed képes meghúzódni és túlélni a vízhiányos időszakot. A javasolt túlmélyített szakaszok kialakítása a kezelővel folytatott részletes szakmai egyeztetést, előzetes geodéziai felmérést, ill. vízpépítési tervezési munkát igényel. A fentiekben tárgyalt fajvédelmi intézkedési javaslat alapvetően a KE-6 kezelési egységet érinti.

A jelölő fajok védelme érdekében a Natura 2000 területen további fajvédelmi intézkedés foganatosítása nem indokolt.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

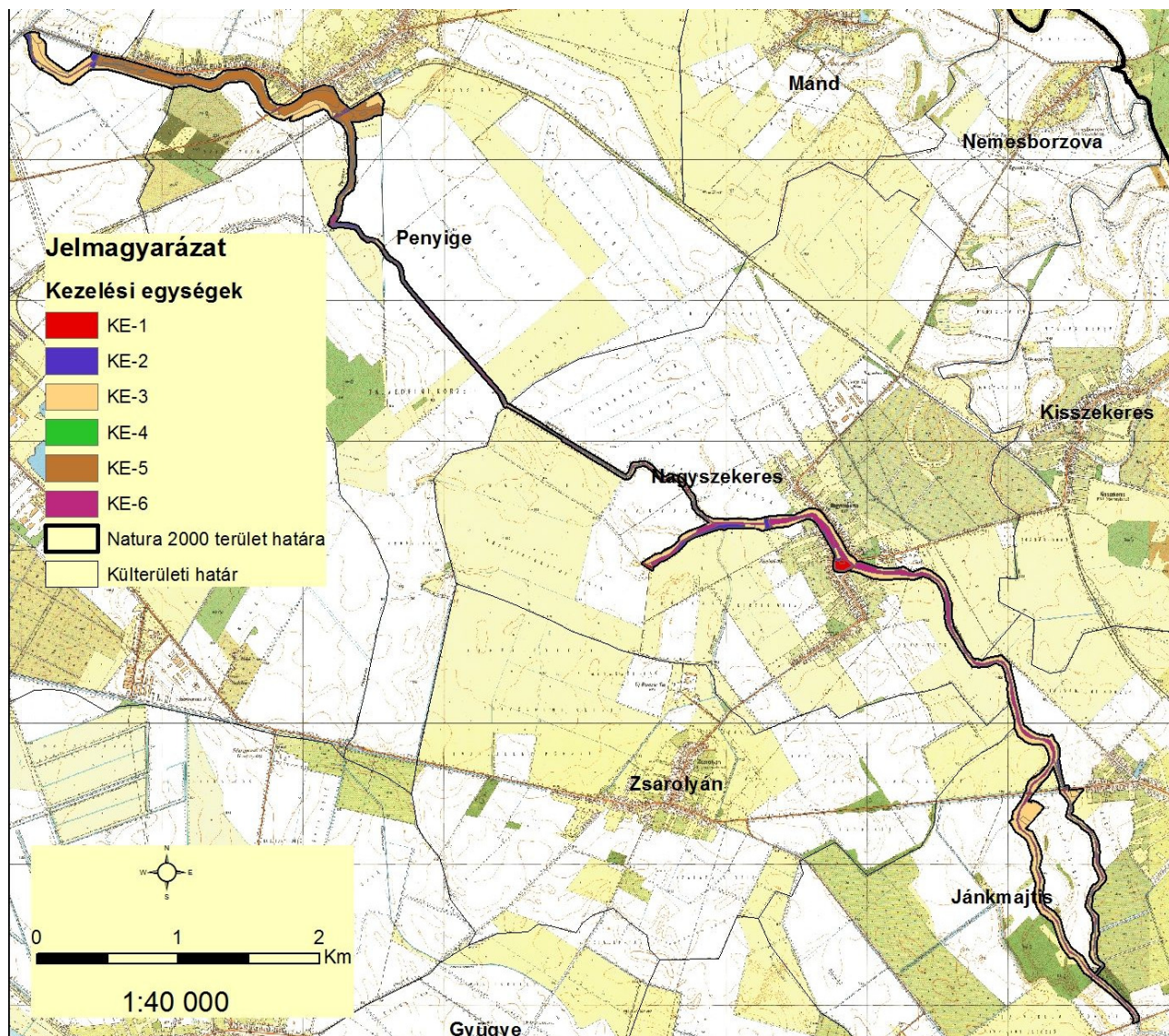
Élőhelyek: A tervezés alapját jelentő élőhelyterképezés 2014 folyamán készült el. A jövőbeni kutatások célja a területen előforduló, illetve potenciálisan megjelenő közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok állományváltozásának követése.

A közösségi jelentőségű élőhelyek kiterjedésének monitorozására javasoljuk az NBmR protokoll szerinti élőhelyterképezés elvégzését 10 évente.

A közösségi jelentőségű halfajok monitorozása NbmR protokoll szerint végezhető, 5 évente.

3.2.5. Mellékletek

A gazdálkodáshoz és egyéb területhasználathoz köthető kezelési egységek megjelenítése (2014-es állapot).

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület egésze a Gögő-Szenke (HUHN20160) különleges természetmegőrzési terület része, tehát a tervezési területre alapvetően a 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet az irányadó.

A fent hivatkozott Natura 2000 területeken belül országos jelentőségű védett természeti terület a lápként oltalmat élvező „ex lege” védett területek, melyre a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény vonatkozik.

Ezen túl a terület az országos ökológiai hálózat magterület övezetének (50%) és ökológiai folyosó övezetének (50%) is része (ld. 1.6. fejezet).

A tervezési terület átfed a Nagyszekeresi Gögő-csatorna (kiterjedése:5,89 ha) helyi jelentőségű védett természeti területtel is.

A Natura 2000 terület nagyrészt magántulajdonban, kisebb részben önkormányzati tulajdonban van. A Gögő-Szenke különleges természetmegőrzési területen belül található erdőrészek mindegyike állami tulajdonban van.

A kezelési javaslatok megvalósítása esetén a fentebb összefoglalt körülményeket kell figyelembe venni.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszerek

A Gögő-Szenke különleges természetmegőrzési területen a Gögő-Szenke medre és a Szenke-tó dominál, így a tervezési területen egyáltalán nem vehetőek igénybe a különböző agrártámogatások. Továbbá a tervezési területen belül található erdőrészek mindegyike állami tulajdonban van, így nem vonatkozik rájuk az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV.27.) VM rendelet hatálya sem.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

A Gögő-Szenke fenntartási tervének tanulságai alapján az agrártámogatási rendszer módosításával, bővítésével, kiegészítésével kapcsolatban az alábbi javaslatok képzelhetők el:

- A Natura 2000 területek mentén található szántókon a környezetkímélő növényvédő szerek használatát ösztönző eszközök.
- A Natura 2000 területek mentén található szántókon a műtrágyahasználat csökkentését ösztönző eszközök.

3.3.2. Pályázatok

A területre vonatkozóan jelenleg nincs folyamatban pályázat és tervezési fázisban sincs.

3.3.3. Egyéb

A tervezési területre vonatkozóan egyéb javaslat nem merül fel.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

Kifejtve a 3.4.2. pont alatti táblázatban, összevontan a kommunikáció címzettjeivel.

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

<i>Felhasznált kommunikációs eszközök:</i>	<i>A kommunikáció címzettjei:</i>	<i>Időpont, helyszín</i>	<i>Egyéb információ</i>
a) terepbejárás	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészek tulajdonosai és vagyongazdái e) a Natura 2000 területen illetékesi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok o) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	2014.08.12. Penyige	Részvevők száma: 3
b) falufórum	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészek tulajdonosai és vagyongazdái e) a Natura 2000 területen illetékesi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok o) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	2014.08.12. Penyige	Részvevők száma: 4
d) önkormányzati	a) gazdálkodók	2014. augusz-	Kifüggesztés

<i>Felhasznált kommunikációs eszközök:</i>	<i>A kommunikáció címzettjei:</i>	<i>Időpont, helyszín</i>	<i>Egyéb információ</i>
közzététel	b) a Natura 2000 területtel érintett földrészteltek tulajdonosai és vagyongazdái e) a Natura 2000 területen illetékesi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok o) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	tus (Nagyszekeres, Zsarolyán, Penyige, Jánkmajtis, Fehérgyarmat)	darabszáma: 5
e) honlap	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészteltek tulajdonosai és vagyongazdái e) a Natura 2000 területen illetékesi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok o) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	2013.11.14-től folyamatosan	http://www.emisszio.hu/n2 + facebookon megosztva
f) érintettek levélben vagy e-mailben történő megkeresése és tájékoztatása	e) a Natura 2000 területen illetékesi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok	2014. július és augusztus	Kiküldött levelek darabszáma: 68
h) sajtóesemény (sajtótájékoztató, sajtókonferencia)	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészteltek tulajdonosai és vagyongazdái e) a Natura 2000 területen illetékesi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	2013.12.11. 2014.01.30. 2014.07.30.	10 sajtómegjelenés

A társadalmi egyeztetés szöveges ismertetése:

1. Falufórum időpont és helyszín egyeztetés történt Penyige Község Önkormányzatával.
2. A fenntartási terv letölthetővé vált és a véleményezhetőségről cikk jelent meg a kommunikációt végző szervezet honlapján.
3. A fenntartási terv véleményezhetőségéről sajtótájékoztató került megrendezésre, melynek eredményeképpen 10 sajtómegjelenés történt (térsegi televízió, térsegi rádió, országos hetilap, megyei napilap, internetes hírportálok).
4. Az érintettek jelentős köre a fenntartási terv társadalmi egyeztetésének folyamatáról, a tervek véleményezhetőségéről, a véleményezés módjairól és határidejéről postai levélben (és amennyiben az elérhetőség rendelkezésre állt, kiegészítő jelleggel e-mailben is) értesítésre került. Az értesítő levelek célcsoportok szerinti egyedi összeállítással kerültek kiküldésre (2014 július és augusztus folyamán). A társadalmi egyeztetés során a hatóságoknak és egyéb államigazgatási szerveknek, valamint kezelőknek és egyéb érintetteknek küldött értesítő levelek tartalmazták a kommunikációt végző E-misszió Egyesület által tárgyidőszakban társadalmi egyeztetésre bocsátott összes Natura 2000 terület fenntartási terveinek véleményezhetőségére vonatkozó információkat (terület kód, név, érintett települések, véleményezési határidők stb.). A címzettek köre:
 - o Érintett önkormányzatok (Fehérgyarmat, Jánkmajtis, Zsarolyán, Penyige, Nagyszekeres, 5 levél)

- Natura 2000 támogatást 2011-2014 között igénybe vevő helyben élő gazdálkodók, továbbá a HNPI-től földterületeket bérlő gazdálkodók (1 levél).
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Törvényességi Felügyeleti Főosztály
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Törvényességi Felügyeleti Főosztály
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Törvényességi Felügyeleti Főosztály
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Földművelésügyi Igazgatóság
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Földművelésügyi Igazgatóság
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Földművelésügyi Igazgatóság
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Közlekedési Felügyelőség
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Közlekedési Felügyelőség
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Közlekedési Felügyelőség
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Földhivatal
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Földhivatal
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Földhivatal
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Építésügyi Hivatal
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Építésügyi Hivatal
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal, Örökségvédelmi Osztály
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Erdészeti Igazgatóság, Erdőfelügyeleti és Hatósági Osztály, Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területi Iroda
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Erdészeti Igazgatóság, Erdőfelügyeleti és Hatósági Osztály
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Erdészeti Igazgatóság
- Felső-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség
- Tiszántúli Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség
- Észak-magyarországi Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség
- Felső-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság

- Tiszántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság
- Észak-magyarországi Vízügyi Igazgatóság
- Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság
- Nemzeti Földalapkezelő Szervezet
- Nemzeti Földalapkezelő Szervezet Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területi Iroda
- Nemzeti Földalapkezelő Szervezet Hajdú-Bihar Megyei Területi Iroda
- Nemzeti Földalapkezelő Szervezet Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Területi Iroda
- Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal
- Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei kirendeltség
- Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Hajdú-Bihar megyei kirendeltség
- Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Borsod-Abaúj-Zemplén megyei kirendeltség
- Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Igazgatóság
- Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Hajdú-Bihar megyei Igazgatóság
- Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Igazgatóság
- Vadásztársaságok Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szövetsége
- Országos Magyar Vadászkamara Hajdú-Bihar megyei Területi Szervezete
- Hajdú-Bihar megyei Vadgazdálkodók és Vadászok Szövetsége
- Országos Magyar Vadászkamara Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Területi Szervezete
- Vadászok és Vadgazdálkodók Észak-Magyarországi Területi Szövetsége
- Magán Erdőgazdálkodók Országos Szövetsége
- Vízgazdálkodási Társulatok Országos Szövetsége (VTOSZ)
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzat Területfejlesztési és Költségvetési Főosztály
- Hajdú-Bihar Megyei Önkormányzat Fejlesztési, Tervezési és stratégiai Osztály
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Önkormányzat Hivatala, Terület és Vidékfejlesztési Osztály
- Észak-Alföldi Regionális Tanács
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Fejlesztési Ügynökség Kht.
- Észak-magyarországi Regionális Fejlesztési Ügynökség (2 levél)
- Sporthorgász Egyesületek Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szövetsége
- Hajdú-Bihar Megyei Horgászszervezetek Szövetsége
- Horgász Egyesületek Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Szövetsége
- Erdészeti szakirányítók (19 levél)
- Agrárkamarai tanácsadók (128 levél)

- Falugazdász területi irodák (17 levél)
- Vadásztársaságok (83 levél)
- Vízgazdálkodási társulatok (19 levél)
- Horgász egyesületek (106)
- Halászati hasznosítók (8 levél)
- NYÍRERDŐ Nyírségi Erdészeti Zrt.

5. A meghirdetett időpontban és helyszínen megtartásra került a falufórum, melyről emlékeztető és fotódokumentáció készült. A fórumon 4 fő vett részt.

6. A meghirdetett időpontban és helyszínen megtartásra került a terepbejárás, melyről jegyzőkönyv készült. A terepbejáráson 3 fő vett részt.

7. Az érintett önkormányzatok (Fehérgyarmat, Jánkmajtis, Zsarolyán, Penyige, Nagyszekeres) 2014 augusztusában kifüggesztették a fenntartási tervet.

8. A beérkezett véleményeket és észrevételeket összefoglaltuk és megküldtük a tervekészítőnek, valamint a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóságnak.

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

A legfontosabb beérkezett észrevételek:

Kommunikáció címzettje	Visszajelzett? (tartalom)	Hogyan?	Beépült a tervbe?	Hogyan? Ha nem épült be, miért?
Érintett önkormányzatok (Fehérgyarmat, Jánkmajtis, Zsarolyán, Penyige, Nagyszekeres)	Igen Dr. Péter Csaba, jegyző észrevételezte, hogy Penyigén tanösvényt, kikötőt, fahidat szeretnének létrehozni, turista attrakcióként, ami belekerülhetne a tervbe. Továbbá azt is észrevételezte, hogy feliszapolódás jellemző a Szenkén, ill. a Szenketó vízpótlásról nem esik szó a tervben.	fórumon megjelentek	Részben beépült	A terület turisztikai jellemzéséhez beépítésre kerültek a Penyigén tervezett beavatkozások. A részleges kotrás, mint kezelési javaslat megfogalmazásra került a KE-6 kezelési egység esetében.
Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Közlekedési Felügyelőség	Igen (A felügyelőség javasolta, hogy növénytelepítésnél vegyék figyelembe a „Közutak tervezése” című ÚT 2-1.201 számú útügyi műszaki előírást, miszerint a közutak útszelvényét és a csomóponti rállátási háromszögeket szabadon kell hagyni. Továbbá a vasutak közelében lévő növénytelepítésnél a 20/1984 (XII.21) KM rendelet figyelembevétele szükséges).	levélben	Nem	A Natura 2000 fenntartási terv nem tartalmaz javaslatot közutak és vasutak mentén növényzet telepítésre, ezért a vélemény a tervekészítés szempontjából nem releváns.

Kommunikáció címzettje	Visszajelzett? (tartalom)	Hogyan?	Beépült a tervbe?	Hogyan? Ha nem épült be, miért?
Hajdú-Bihar Megyei Körmányhivatal, Erdészeti Igazgatóság, Erdőfelügyeleti és Hatósági Osztály	Igen. Az igazgatóság felhívta a figyelmet arra, hogy a fenntartási tervnek igazodnia kell a 2009. évi XXXII törvény 112. § (3) bekezdés 2. pontja szerinti erdőtervrendeleteknek az érintett körzetre vonatkozó előírásaihoz.	levélben	Részben beépült.	Az erdőtervrendeletek előírásai részben figyelembe lettek véve az erdős kezelési egységek kezelési előírás-javaslatainak megfogalmazása során.
Felső-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság	Igen. Az Igazgatóság kifogásolta, hogy a fenntartási tervben nem szerepel, hogy a Gógó-Szenke jelenleg alapvetően belvíztározóként funkcionál, ill. kifogásolta a kötrési jellegű fenntartási munkákra vonatkozó időbeli korlátozási javaslatot.	levélben	részben	A belvíztározó funkció feltüntetésre került a megalapozó dokumentáció „Vízgazdálkodás” c. fejezetében. Az időbeli korlátozásra vonatkozó kifogás nem került módosításra a KE-6 kezelési egység esetében.
Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság	Igen Habarics Béla, tájegységvezető javasolta a Gógó-Szenke vízpótlási lehetőségének megvizsgálását a Szamos irányából. Javaslatára szerint mindenképp szükség lenne szakaszos mederkotrásra a Szenkén. Tapasztalata szerint túl nagy a vízszintingadozás a Szenkén, ami a fajokat egyértelműen rosszul érinti. A tervezett turisztikai beruházás valóban szerepelhetne a tervben.	fórumon és terepbejárásán megjelentek, írásban javasoltak	igen	Véleményüket a szakmai tervező részben figyelembe vette. A KE-6 kezelési egység esetében a részleges kötrés, mint gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslat került megfogalmazásra, ill. a lápi póc esetében fajvédelmi intézkedési javaslatként szerepel a tervben. A Penyigén tervezett turisztikai fejlesztés a megalapozó dokumentáció vonatkozó fejezetében megemlíttésre került.

A legfontosabb észrevételek, amelyek alapján a terv módosításra került:

A terület turisztikai jellemzéséhez beépítésre kerültek a Penyigén tervezett beavatkozások (tanösvény, fahíd, kikötő). A részleges kötrés, mint kezelési javaslat megfogalmazásra került a KE-6 kezelési egység esetében.

Az erdőtervrendeletek előírásai részben figyelembe lettek véve az erdős kezelési egységek kezelési előírás-javaslatainak megfogalmazása során.

A Felső-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság által javasolt belvíztározó funkció feltüntetésre került a megalapozó dokumentáció „Vízgazdálkodás” c. fejezetében. Az időbeli korlátozásra vonatkozó kifogás nem került módosításra a KE-6 kezelési egység esetében.

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság (Habarics Béla tájegységvezető) javaslatára a KE-6 kezelési egység esetében a részleges kötrés, mint gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslat került megfogalmazásra, ill. a lápi póc esetében fajvédelmi intézkedési javaslatként szerepel a tervben. A Penyigén tervezett turisztikai fejlesztés a megalapozó dokumentáció vonatkozó fejezetében megemlíttésre került.